

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK FÜZETEK

Kéthavonta megjelenő kiadvány
XXVI. évfolyam 258. szám
2022. március-április

*„Emlékek nélkül, népeknek
híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)*

FŐVÁROSI ÖRMÉNY KLUB!

Minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor tartjuk a Fővárosi Örmény Klubot az Orlay utca (Bp. 1114, Orlay utca 6.) közösségi terében.

A pontos program minden hónapban hírlevelünkben vagy az eokk.hu hírportálon olvasható!

Mindenkit szeretettel várunk!

Szentegyházak – 2

Három torony a homlokzaton

Ha közelítünk Kolozsvár felől Szamosújvár felé, feltűnik már messziről a székesegyház tömbje, az egykori nagytemplom. Grandiózus építmény. A homlokzaton három torony is áll. Egy nagyobb középen, mellette két kisebb. Tán mivel nem egyformák, nem tekintethetjük a Szentháromság szimbólumának, de némileg ezt sugallja. Viszont jelképezheti az isteni erényeket.

Eszembe jutnak Szent Pál szavai: „... **Megmarad a hit, a remény, a szeretet, ez a három, de ezek közül legnagyobb a szeretet.**” (I. Kor 13, 32.) (Ez utóbbit a középső torony jelképezi!) Ami még képként él bennem: a padosok végén egy-egy örmény feliratos lobogó.

Mikor felkerestem Szamosújvárt, csak a belső üvegajtóig jutottam, ezért nem tudtam mindent megtekinteni. A templom érdekes módon, a város szélén van. S még visszaemlékezem egy 1940-es évek beli filmre, amikor az épületet kerítés vette körül, s a kerítés oszlopain kőszentek állottak: az apostolok. Évente egyszer biztosan megtelik a templom: a pünkösdi utáni negyedik szombaton, a búcsú napján: az örmények apostolának, Világosító Szent Gergely ereklyéinek ünnepén. Nem volt vértanú, de sok-sok szenvedése miatt a görögkatolikus egyház annak tekinti.

Dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

dr. Issekutz Sarolta

Magyarörmény értékmentés 25 éve

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület fennállásának 25 éves évfordulója

Szinte hihetetlen, már elmúlt 25 év azóta, hogy a Donáti utca 7/A pincszintjén, a nem több mint 45 négyzetméteres irodába összezsúfolódott 23 ember. Még a közlekedőben is ültek kicsi hokkedlin. Látni nem láttak semmit, csak hallgatták a szobában vitatkozó emberek hangját. Nem tudom, mi volt az erősebb a lelkesedés, vagy harag. A lelkesedés, hogy új egyesület születik, vagy a harag, hogy különálló egyesületet kell alapítani. De ez már mindegy, mert már többekkel együtt elhatároztuk, magyarörmény kulturális egyesületet fogunk alapítani. Hosszas vita volt az egyesület nevének meghatározásakor. Két fontos felétel volt, hogy jól elkülönülő név legyen más örmény szervezetektől, legyen benne az örmény, de mégsem legyen csak örmény. A megoldást a „gyökerek” szóban lelték az ajánlók, mondván ez ellen nem lehet kifogása azoknak, akik magyarnak vallják magukat, de őseik valahonnan a Kaukázusból származnak. Hosszas vita után bekerült az Erdélyre utaló jelző is. Többen hosszúnak és bonyolultnak találták, de végül megállapodás született, mert egyetlen szót sem lehetett elhagyni. Természetesen választottunk elnökséget, valós és tiszteletbeli elnököt, alapszabályt fogadtunk el, stb. Az alakulás annak rendje szerint szabályosan megtörtént. E kis emlékképet csak azért idézem fel, mert akkor bizony még nem sokan gondoltunk a 25 évre. Legtöbben csak arra, hogy a következő kisebbségi választáson önállóan fogunk indulni és annak ez a feltétele.

Az alapítók arra sem gondoltak, milyen sok feladatot, harcot, küzdelmet vállalnak. Most, hogy elértük a 25 évet, inkább csak a szépre, a sikerekre kívánok emlékezni. Az biztos, ha ezt a nagy lépést nem tesszük meg, akkor hihetetlen, hogy mit veszítettünk volna. Ma már látható, hogy szinte az utolsó pillanat volt ahhoz, hogy a magyarörmény közösség felálljon. A következő generációval kezdeni már lehetetlen lett volna. Az akkor 50-60 éves korosztály még fogékony volt arra, hogy örmény gyökereit, örmény családi hátterét kutassa és feltárja, majd büszkén vállalja. Azt is tudjuk ma már, hogy a genealógiai érzékenységre kell a 40-50-60 év. Igaz, az akkori korosztály mára már lassan ki-

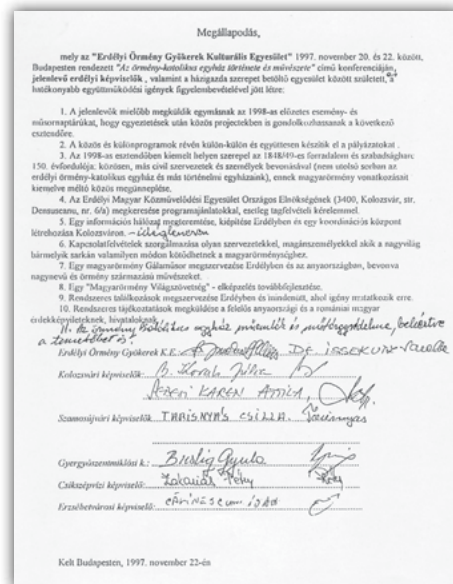
hal, de reméljük a mai 40-50-60 éves korosztály a helyükbe lép. Ma már nem kell nulláról kezdeni, mert a kezdő generáció elvégzett egy igen fontos munkát. Hídat épített az 1900-as évek végén halódó, integrálódó erdélyi magyarörmény közösség felé. Ez a híd nagyon sok láncszemből épült fel. Régi könyvek újrakiadása, a mai igényeknek megfelelően digitális formába konvertálása, régi temető, emlékhelyek rendezése, az örmény hírességek múltjának feldolgozása, régi anyakönyvi dokumentumok feldolgozása, stb. E munkák nélkül ma már véglegesen a feledésbe merült volna a magyarörmény múlt. Nem szabad elfelejteni, hogy ez a generáció még bizonyos mértékben emlékszik és érdekli a családi kapcsolatokra és a maradék örmény hagyományokra. A munkához fontos kapaszkodó volt az erdélyi kapcsolatok felélesztése. Kétségtelen, hogy Erdélyben az örménységet másképpen élik meg, nekik az mindennapi, azaz észre sem veszik, hogy örménykednek. Sütnek, főznek, templomba járnak, stb., de arra nem is gondolnak, hogy ez az örmény kutúra és hagyomány. Szerencsére a magyarországi örmény identitás feléledése visszahatott rájuk is, újraéledtek az örmény egyházi szervezetek, majd megalakultak az egyházi szervezetek mellé a civil szervezetek, valamint ezek szövetsége és ma már szervezeten, tudatosan folytatják a munkát. Legjobb példa erre, ha megnézzük az örmény konferenciák, kulturális hetek történetét. Az első itt Budapesten volt (1997-ben), amelyre meghívtuk az erdélyi közösségek képviselőit. A következő konferenciák felváltva Erdélyben, főleg Szamosújváron és Budapesten zajlott. Ma már a 15. Örmény Kulturális Fesztivált tartják Gyergyószentmiklóson. Elmondható, hogy a korábbi eseti örmény kulturális élet e „pinceprojekt megindulása” nélkül

nem válhatott volna általánossá és nem szélesedett volna ki.

Mint mondtam, most csak a szépre emlékezem és eszembe jutnak az örmény konferenciák, kulturális hetek itthon és Erdélyben, sok-sok könyv, amit kiadtunk és eljuttattuk itthon és ott is a közgyűteményeknek és közösségeknek, a sok rendezvény: a sör-partiktól a város háza dísztermében a 200 fős Aradi vértanúk megemlékezések, barangolások és zárándokutak Erdélybe, a felvidékre, Bécsbe és Velencébe, a II. Világháború helyszínére: a Világháború kiállítások megnyitójára, előadások, zenei élmények, stb. Az emlékek örömmel töltik el lelkemet, érdemes volt. Megragadom az alkalmat, hogy mindenkinek megköszönjem e hatalmas munkát mindenkinek, aki részt vett e közösségi munkában. Köszönöm hogy keresték a családi szálat és ragasztották a családfára a kicsi cédulákat, hogy énekeltek, verset mondtak, cikket írtak, sütöttek, főztek, adományokkal és munkájukkal önzetlenül támogattak bennünket. Remélem e közösségi munka számukra is örömet és boldogságot okozott.

A 25 éves emlékvének megfelelően az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek ez évi néhány számában teret biztosítunk a nosztalgianak, válogatva a régi számokból. Természetesen bárki bármikor megteheti, hogy a régmúlt időket kutatja, mert a www.magyarormenytudastar.hu honlapunkon a Füzetek évkönyvei megtalálhatók.

Mindenkinek jó egészséget és sikeres következő 25 évet kívánok!

Balogh Jenő

Nosztalgia számvetés

Nehéz egy közösség és egy egyesület 25 év munkáját összefoglalni. Ezért gondoltam azt, hogy kigyűjtök néhány statisztikai adatot, hogy bemutathassam, milyen rettenetesen sok munka áll mögöttünk. Természetesen vannak számok, amiket csak összeszorzottam a fejemben, tehát lehetséges, hogy nem pontosak, de azért talán így is érdekes a lista, amelyet most megosztok itt.

- 42 kiállítás 121 helyszínen 4 országban
- 28 kiadott kötet (Erdélyi Örmény Múzeum sorozat)
- 36 más által kiadott könyv támogatása
- 105 ezer km barangolás és zárándokút
- 258 Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek és 4 különszám kiadása összességében több mint 10 ezer oldallal
- 248 alkalommal lett megrendezve a Fővárosi Örmény Klub
- 3 Örmény Kultúra Hetén összesen 24 napra való program
- 4 konferencia összesen 12 napi programmal
- kb. 240 ezer szendvics és kiszámíthatatlan kiló pogácsa
- 6 erdélyi templom állagjavítási munkálatainak támogatása
- 3 erdélyi temető felújításának támogatása (Szamosújvár, Erzsébetváros, Gyergyószentmiklós)
- kb. 70 közgyűjtemény számára kiadványok juttatása
- 19 iskola könyvtára számára kiadványok juttatása
- leghosszabb könyvünk 1000 oldalas 66 színes nemesi címer melléklettel (Gudenus: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája)
- 95 diák és 19 pedagógus, családja és barátai ismerkedett meg az örmény kultúra és hagyományok alapjaival a középiskolai verseny keretén belül
- évi 40.000 látogató honlapjainkon
- 5 végkimerülésig elhasznált nyomtató

Megújult az EÖGYKE honlapja

Kedves olvasóink! Amikor legközelebb megnézi a www.magyarormeny.hu honlapunkat, egy új oldal fogja várni! Ha megfigyeli, az oldal címe is változni fog, www.eogyke.hu címre.

A váltásra azért volt szükség, mert a régi oldal nem felelt meg a kor követelményeinek (telefonon és tableten nem volt jól kezelhető), valamint a célja is változott.

A fejlesztés másik indoka az volt, hogy a régi honlapról sok minden (tanulmányok, könyvek, stb.) már korábban átkerültek a www.magyarormenytudastar.hu honlapra, így itt feleslegessé váltak. A dinamikusan változó ismeretanyagok (programok, beszámolók, felhívások, képanyagok, filmanyagok, stb.) pedig a www.eokk.hu portálon érhetőek el, amihez a mai igényeknek megfelelő hírlevél, facebook, youtube és instagram csatorna is tartozik.

A megújított www.eogyke.hu honlapon az EÖGYKE bemutatása, a magyarörmény közösség múltjának leírása és az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek (aktuális és archív számok) maradtak. Bármelyik címet írja is be (eogyke.hu vagy

magyarormeny.hu) az új honlapot fogja elérni.

Reméljük az új honlap megnyeri tetszését és sokszor ellátogat a közösség különböző oldalaira.

1%

Kedves Barátaink!

Kérjük ebben az évben se feledkezzenek meg rólunk, adóbevalláskor az 1%-os rendelkező lapon **támogatottként** nevezék meg az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet** és írják be adószámunkat: **18085590-1-41**.

Az egyházakat támogató 1% felajánlásakor pedig kérjük, hogy a **Magyar Katolikus Egyházat** támogassák, melynek technikai száma **0011**.

Kérjük tájékoztassanak másokat is tevékenységünkről és a támogatás ezen lehetőségéről!

Köszönjük.

Országos Örmény Önkormányzat hírei

Örmény szószóló megválasztása

Örömmel osztjuk meg közösségünkkel a hírt, hogy a 2022-es Országgyűlési és Nemzetiségi Szószóló Választáson az Országos Örmény Önkormányzat jelöltje Akopjan Nikogosz szerzett szószólói mandátumot.

Ezúton köszönjük meg mindenki részvételét és szavazatát, mely hozzájárult a választás eredményéhez. Az új örmény nemzetiségi szószóló személye garanciát jelent arra, hogy végre együttműködő, valódi érdekképviselője lehessen minden Magyarországon élő örmény nemzetiségű honfitársunknak.

Akopjan Nikogosz

Püspöki látogatás

Magyarországra látogatott Excellenciás Armash Nalbandian, Damaszkusz örmény apostoli prímás-püspöke, aki az Országos Örmény Önkormányzat elnökének meghívására székházunkban is tiszteletét tette.

A találkozón a püspök úr tájékozódott a magyarországi örménység helyzetéről és reményét fejezte ki, hogy hamarosan hosszabb időre is hazánkba látogathat, hogy többet láthasson az országból, amire most nem jutott elég idő.

Forrás: www.eokk.hu

dr. Czárán István, Diramerián Artin, Avanesian Alex, dr. Issekutz Ákos, Excellenciás Armash Nalbandian, dr. Issekutz Sarolta, dr. Hun Eszter, Akopjan Nikogosz

Beszámoló az legfrissebb rendezvényekről

Zenés Örmény Klubnap Zuglóban

A Zuglói Örmény Önkormányzat és a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat Zenés Örmény Klubnapot rendezett a Zuglói Nemzetiségek Házában 2022. február 11-én, amelynek meghívott előadói a LUSNAKAR együttes volt, Puskás Eszter vezetésével. A vendégek élvezettel hallgatták az ismerős és új örmény dalokat, zeneszámokat. Az előadást finom agapé és beszélgetés zárta.

LUSNAKAR zenekar

Februári klub

A Fővárosi Örmény Klub első témája Dávid Csaba, *LECTORI SALUTEM!* (Üdvözet az olvasónak) című könyvének bemutatója volt, míg a második az EÖGYKE megalakulásának 25. évfordulója.

Dávid Csaba hosszú ideig volt a Füzetek újságírója és főszerkesztője. A könyv kiadásának célja az volt, hogy a Füzetekben megjelent munkáin keresztül mutassuk be a szerzőt. Cikkeiből, írásaiból Fabók Dávid szerkesztett könyvet, a szerző életrajzával kiegészítve. Az este folyamán a könyvből néhány idézet elhangzott Várady Mária előadásában. Az előadás célja a szerző és a Dávid család bemutatása volt. Mivel Fabók Dávid maga is a Dávid család tagja, unokaöccse Dávid Csabának, ezért igen érdekesen tudta bemutatni nagybátyját, régi családi képekkel és családi történetekkel színesítve az életrajzot.

A könyvbemutató végén néhány filmrészletet vetítettünk az EÖGYKE filmarchívumból, bemutatóva olyan percek,

amikor Dávid Csaba előadott, vagy szerepelt az akkori Fővárosi Örmény Klubban.

A könyvbemutató olyan sikeres volt, hogy nem sok idő maradt az EÖGYKE 25 éves évforduló programra és csak néhány kisebb filmrészletet tudtunk vetíteni. A jelenlévők többszöri felkiáltása kísérte a 20-25 éves történeteket, amikor felismerték magukat, vagy ismerősüket az archív felvételeken. Szongoth Gábor például örömmel nyugtázta magáról, milyen jól beszélt egy negyedszázados karácsonyi klubrendezvényen.

A bemutató annyira sikeres volt, hogy elhatározásra került, hogy mivel a 25 éves évforduló egész évre vonatkozik, más alkalmakon is előveszünk archív filmrészleteket. Mivel ezek a filmrészletek olyan minőségűek, hogy a mai technika mellett már „élvezhetetlenek”, lényegében csak az érintettek számára érdekes, ezért a komolyabb filmszerkesztéseknek és javításoknak nincs értelme.

Reméljük az év folyamán még más alkalmakon is lesz lehetőség nosztalgizálni.

Tavaszyitó találkozás

Újbuda Örmény Önkormányzata szeretettel várta vendégeit *Tavaszyitó* címmel 2022. március 26-án szombaton 16 órakor kezdődő műsorára, melyet az Orlay utcai Örmény Katolikus Lelkésztség első emeleti szalonjában tartottak.

A *NUR* együttes örmény zenei programja után *Az ígéret* c. spanyol-amerikai történelmi film vetítésére került sor. Az ígéret (eredeti cím: *The Promise*) 2016-ban bemutatott amerikai történelmi filmdráma, amelyet *Terry George* rendezett. A cselekmény egy szerelmi háromszöget mutat be az Oszmán Birodalom végnapjaiban, nem sokkal az örmény népirtás kezdete előtt. A rendező véleménye szerint „a nézők napjainkban többet tanulnak a filmekből, mint a történelmi könyvekből”.

Valóban, a vetítés után a nézők percekig némán ültek. A rendezvényt végül beszélgetés és agapé zárta.

NUR zenekar

Márciusi klub

A márciusi Klub programját az április 3-i parlamenti választásokhoz igazították a szervezők. Választásuk *Koltay Gábor, Itt élned, halnod kell* című filmjére esett. A film, amely több mint 2 óras történelmi utazás a honfoglalástól a rendszerváltásig, az *Esztrád Színház* ősbemutatóján (2016-ban) készült felvétel.

A zenemű rockzenei alapokra épülő, de folkzenei motívumokat is felhasználó alkotás, amely dalok, megzenésített klasszikus versek, instrumentális zenék, történelmi szövegek segítségével idézi fel a magyar történelem azon kiemelkedő korszakait és fontos eseményeit, amelyek jelentősen befolyásolták a magyarság sorsát.

Az estet rendezte az EÖGYKE és az EÖKK és a Zuglói Örmény Önkormányzat valamint Magyarország Kormánya támogatja.

Meghívók

Fővárosi Örmény Klub 2022. április 21, csütörtök, 17:00-én a Budapesti Örmény Katolikus Lelkésztség (1114 Bp., Orlay u. 6.) közösségi terében.

Megemlékezés az Örmény Genocídium 107 évfordulóján: Rubin és Vér
oratórium **Antonia Arslan** Pacsirtavár c. regénye alapján

Előadják: **Várady Mária, Haik Viktória, Jeges Krisztián** színművészek.
Zene: **Hajtun Zsuzsa** zongora, **Juhász Endre** duduk. Dramaturg: **Várady Mária**.

A fájdalom ihlető ereje

Bevezetőt mond dr. **Benedek Katalin** művészettörténész
Az estet fogadás zárja.

Az **Urartu Színház** (örmény) színház **MUSZA DAGH** című előadása lesz látható az örmény genocídium emléknapja alkalmából.

Időpont: **2022. április 25. 19.00 óra**

Helyszín: **RAM Colosseum** (Budapest XIII. ker., Kárpát utca 23.)

Írta és rendezte: **Diramerján Artin** Koreográfus: **Langó Bernadett**

Szereplők: **Tóth András, Kovács Olga, Sörös Miklós, Csizmadia Gabriella, Haik Viktória, Imre István, Baj László, Ruzicska László, ifj. Diramerján Artin**

Az előadás **Franz Werfel** világhírű regénye alapján az 1915-ös örmény genocídium idején a török túlerővel szemben kibontakozott ellenállás történetét dolgozza fel. A tengerparti **Musza Dagh** (Mózes hegye) környéki falvak lakói, mintegy 4000 örmény fordul szembe az életben maradásért.

A belépés ingyenes, de regisztráció szükséges (urartubudapest@gmail.com).

Meghívó emlékezésre a törökországi XX. sz. elején történt görög és örmény népirtásról **2022. április 30-án délután 17-órától** az **Örmény Katolikus Lelkészség** szalonjában (1114 Budapest, Orlay utca 6.).

A történekről előadást és beszélgetést tart: **Szidiropulosz Archimédesz** szociológus, történész, **Zsigmond Benedek** örménykutató (ELTE) és **Halmi Bálint** PPKE Armenológia Tanszék. Műsorvezető: **Várady Mária** színművész.

A műsort görög és örmény ízek agapéjával zárjuk görög muzsika mellett.

Rendezői: Újbuda Örmény Önkormányzata, Társrendező: Újbuda Görög Önkormányzata

Örmény katolikus hírlevél

XXIII. szám, 2022. március - április
Húsvét

Krisztus feltámad a halálból, elsőként a halottak közül.

És mi?

Kedves Testvérek!

Újra átéljük húsvét ünnepének nagyszűrűségét. Megvalljuk a feltámadottba vetett hitüket. Idén úgy adódik, hogy a genocídium ünnepe húsvét második vasárnapja, fehérvasárnap, az irgalmasság vasárnapja. Húsvét fényében látjuk őseink szenvedését, a húsvéti hit erősít bennünket örmény katolikus létünkben.

Érdekes, csendes évfordulóhoz is érkezünk. 15 éve, 2007 májusában kaptam a megbízás a bíboros atyától az örmény katolikus lelkeszség vezetésére. Akkortájt, amikor 45 évesen mondogattam, hogy én vagyok a legfiatalabb a templomban, mosolyogtunk. Ma 15 évvel később a helyzet még mindig ugyanez. Talán már nem mosolygunk rajta.

Krisztus feltámadása elindított valami gyökeresen újat. Másképp kezdték átélni, megtapasztalni az Istennel való kapcsolatot. Sokkal komolyabban vették a közösséget.

Kedves Testvérek! Valami hasonlóra, feltámadásra van szükségünk nekünk is.

Ha nem akarjuk, hogy az Orlay utca csupán múzeumként működjön. Ha nem akarjuk, hogy az épületre csak azért legyen szükség, hogy különféle találkozók, műsorok létre jöhessenek. Ha nem akarjuk, hogy csak egy bázisa legyen az örmény tanszak kutatóinak. Ha valóban szeretnék, hogy az örmény katolikusok liturgia legyen az alapja minden tevékenységnek, akkor azonnal lépni kell.

Elfáradtam. Nem a papságomba, azt szívesen és örömmel végzem. A hiába való küzdelemben. Hogy rendre néhány ember lézeng a templomban a szentmisén, viszont ha örmény atya jön, akkor el tudunk jönni szép számmal. Hogy ha jön az örmény atya, akkor gyakran előkerül valaki, akit meg kell keresztelni, olyan, akit se előtte, se azóta nem láttam a templomban.

Tudom, egy húsvét utáni írásnak az örömről kellene szólnia. Titkon még bízom abban, hogy jövő húsvétkor örömtelibb írást küldhetek az újságba.

Szeretettel:
Ákos atya

2022. április 17-én a
Húsvét vasárnapi Szent Liturgia
délután 16:00-kor kezdődik.
Mindenkit hívunk és szeretettel várunk.

Húsvét nyolcadában
2022. április 24-én, vasárnap
emlékezünk meg az **örmények elleni genocídium 107. évfordulójáról**.

Az ünnepélyes Szent Liturgiát
16:00 órai kezdettel *Fülöp Ákos* atya
mutatja be, a templom kórusának
közreműködésével.
A szentmisét követően a templomkertben a kereszteskőnél a genocídium másfélmillió áldozatáért imádkozzuk a halotti liturgiát és megkoszorúzzuk az emlékművet.

Folytatódnak az Orlay utcai plébániaiépület tetőterének építési-kivitelezési munkálatai

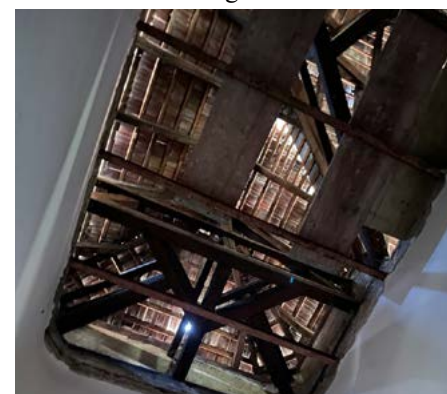
A plébániaiépület tetőterének bővítése-beépítése a Miniszterelnökség *Hungary Helps* programjában nyert támogatásnak köszönhetően Kruppa Gábor Ybl-díjas építésmérnök tervei alapján valósulhat meg.

A kivitelezési munkálatok a plébániai kormányzó által megkötött vállalkozási szerződés alapján 2022. február 14-én kezdődtek meg és július 15-én fejeződnek be.

A munkálatok eddigi első fázisában a kivitelező az új lépcső kialakítása érdekében a földem szükséges kibontását végezte el, továbbá a tető faszkeletének felújítását is megkezdték, a tetőcserepek bontását követően a plébániaiépület rövidesen új cserépbontást kap. A kivitelezés megbízott műszaki ellenőre *Kruppa Gábor*.

A múzeum az építkezés ideje alatt változatlanul zárva tart.

A vasárnap délután 4 órakor kezdődő szentmisék a templomban zavartalanul folytatódnak, illetve a földszinti teremben tervezett programok megtartása is lehetséges, köszönhetően annak, hogy a felújítási munkákhoz az építési területet a kivitelező gipszkartonfallal elválasztotta a földszinti közösségi terektől.

Nerszesz Snorháli
Sárágán Húsvét ünnepére

Új virág, fényességes nyílt ki ma az új sírban.

A feltámadás világossága ragyogott fel, örömhír,

A halál sötét árnyékából, örömhír.

Feltámadt Krisztus, örömhír.

A miriád lelkek számára étellel teli hajtás fakadt.

A feltámadás világossága ragyogott fel, örömhír,

A halál sötét árnyékából, örömhír.

Feltámadt Krisztus, örömhír.

(fordította: Garaguly István)

A "Zene felsőfokon"
koncertek sorában
2022. május 13-án, péntek 18:00 órakor
az Orlay utcai templom Dísztermében
"Antológia örmény szerzők zongoraműveiből"
Gajane Dzsághátszpánján
zongoraestje

Műsoron: *Szendárján, Komitasz, Andreászján, Szárándzsán, Babadszánján és Hacsaturján* művei.

Elhunyt Murádin László

A finom humorú nyelvész a Torda melletti Harasztoson született 1930. november 29-én erdélyi örmény családban. Középiskolai tanulmányait a gyulafehérvári Majláth Gimnáziumban, a kolozsvári Piarista Főgimnáziumban és a marosvásárhelyi Bolyai Liceumban végezte, a Bolyai Tudományegyetemen szerzett magyar nyelv és irodalom szakos tanári oklevelet (1954). Még egyetemi hallgató korában a Magyar Nyelvészeti Tanszék gyakornoka, majd ugyanitt tanársegéd. 1958-tól a Román Akadémia kolozsvári Nyelvtudományi és Irodalomtörténeti Intézetének tudományos munkatársa, 1964-től főkutató. Az akadémia nyelvtudományi intézetében 1968 óta az egyetlen romániai nyelvészeti és irodalomtörténeti szakfolyóirat, a *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* szerkesztője.

Kutatási területei voltak a magyar nyelvjárásban, a romániai magyar nyelvjárások nyelvföldrajzi vonatkozásai. Részt vett a keleti székely, moldvai csángó és az aranyosszéki tájnyelvi atlaszok adatgyűjtő munkájában. ... A mintegy 3400 címszavas kérdőfüzettel végzett, 136 falura kiterjedő általános nagyatlasz, a *Romániai Magyar Nyelvjárások Atlasza* nyelvföldrajzi adatainak gyűjtője, a mű szerkesztője *Juhász Dezső*. ...

A nemzetiségi élet igényei szempontjából jelentős volt nyelvészeti, nyelvi ismereteket terjesztő tevékenysége is a romániai magyar sajtóban. Ilyen tárgyú írásait közölte az *Előre*, *A Hét*, *Utunk*, *Művelődés*, *Dolgozó Nő*; állandó nyelvészeti rovatot tartott a kolozsvári Igazság és a marosvásárhelyi Új Élet hasábjain. "A nyelvészeti, hanem társadalmi kérdés"

– vallja *Nyelvművelésünk új lendülete* c. Korunk-cikkében (1971/10). Társzerkesztője volt az *Anyanyelvünk művelése* c. kiadványnak (1975), válogatásában és jegyzeteivel jelentek meg *Kosztolányi Dezső* nyelvészeti írásai *Gondolatok a nyelvről* címen (1977, Téka), szerzője volt a *Korunk Füzetek Nevek térben és időben* c. névtudományi számának (1984). 1989 decemberétől a *Szabadság, Falvak Népe, Erdélyi Figyelő* nyelvészeti munkatársa.

Munkásságát több kitüntetéssel is elismerték: Csúry Bálint-emlékérem (1974), Bogdan Petriceicu-Hasdeu-díj (1996), az Anyanyelvpolók Erdélyi Szövetsége Nyelvörzés díja (2000), az Anyanyelvpolók Szövetsége Lőrincze-díja (2002), A Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje (2011), A Tudomány Erdélyi Mestere díj (2015)

Murádin Lászlóval előadóként Olvasóink is többször találkozhattak a Fővárosi Örmény Klubban. Murádin László 92 esztendősen, 2022. február 9-én hunyt el. Emlékét szeretettel megőrizzük

Forrás: EOKK honlap

Murádin László (Fotó: maszol.ro/EME)

Várady Mária

Rubin és Vér

Az ANI – Budavári Örmény Színház előadása a Nemzeti Színházban, a Jelen/ Lét Nemzetiségi Színházi Fesztiválon
Új oratórium született az 1915-ös örmény Genocídium emlékére

Nagy siker. A téma inkább elnémít, minthogy hangos, felszabadult ünneplésnek adjon helyet. *Antonia Arslan – Pacsirtavár* című regénye *Király Kinga Júlia* fordításában döbbenetes, felkavaró –, egyszerre lesújtó és elborzasztó könyv. Mintha az egész örmény nép ellen szított gyűlölet történetei a keresztény Passió gyötrelmeihez hasonlóak lennének.

A színpad letisztult képét semmi nem töri meg: egy zongora, két váza, három szék –, és háttérnek a borzalom dokumentumai.

Nem hiányozhat az emberi szó mellől az örményeket egyedien jellemző zene, a duduk édes-bús hangja és a kifinomult, művelt népet jelző *Chopin*, *Liszt*, *Schumann* vagy *Beethoven*.

Nincs fölösleges mondat a dramaturg, *Várady Mária* által kiválasztott szövegekben. Örmény füleknek jól hangzanak az örmény nevek, de aki először hallja, az is összerakja a mozaikot, a családot, és a néhányukat megmentő török –, görög szereplőket.

Az emberiség legnagyobb, legmeghatározóbb kérdései kerülnek árnyalt megvilágításba. A háború, a háború gerjesztői és haszonélvezői. S az őket kiszolgáló csőcselék. A kincs büvölete. A hajszálon függő élet. A szavak szakrális értéke. A pusztító erők összefogása. A kapzsiság aljasító ereje. Az életet értelmetlenné tevő ordas eszmék.

Most, 2022 március 23-án döbbenet észleljük, hogy az emberiség nem tanul a történelemből és újra itt a háború. A szomszédos Ukrajnából közel három millióan hagyták el otthonukat, mentve az

életüket. Menekültek lepték el Lengyelországot, Magyarországot, Romániát.

Hogy a törökök a XX. század első népi irtásában milyen sorsot szántak az örményeknek, ezt tudjuk. Mit szán nekünk az Isten a XXI. század elején?

Ilyen és hasonló gondolatok közt vívódunk az előadás kapcsán.

Várady Mária, *Haik Viktória* és *Jeges Krisztián* kiváló színészi teljesítménnyel tették hitelessé az olykor elborzasztó

Várady Mária

szöveget. Tökéletes artikulációval minden idegen nevet és történést félreérthetetlenül továbbítottak a szívdobbanásra is figyelő közönség felé. A három különböző tónusú hang szépen kiegészítette egymást, zenei élményt nyújtva. A narrációt felváltó párbeszédék élő intenzitást nyertek, nem a felolvasás, de a szcenírozott előadás magas szintjén.

Az ORATÓRIUM műfajához illően a 17 egység – szövegek és zenék precíz összeillesztett füzére – sűrűsödve váltakozott. Nehéz feladat a színész számára, hogy végig színpadon állni, – lüktetni és nem magára vonni a figyelmet –, de érvényesen folytatni a cselekményt.

A történet örmény szereplői nevük különlegességével meglepték a nézőket, ám az ügyes dramaturgiai fogás, mellyel mindig utaltak a nemzetiségre, foglalkozásra, családhoz tartozásra, érthetővé tette a történetet. A háttérvetítés dokumentumfotóinak iszonyata (forrás: *Avanesian Alex*) nem hagyta nyugodni még az oly ártatlan-közömbös nézőt sem. A kiszolgáltatott örmények mellé állította az előadás a nem-örmény nemzetiségeket. Bízniuk kellett abban, hogy valakinek túl kell élnie

mindezt, és várták, ki-hogyan menekül meg a pokolból.

Aki ezt az előadást látta, mély nyomot hagyott benne. Patetikus és szakrális színeket nyert a vértanúk sorsa –, külön-külön és mind a másfél millió áldozat egyaránt.

A szöveg látható mélységeit kifejező előadása nyomán *Jeges Krisztián*, a drámai feszültséget jó színpadi ritmusérzékkel fönntartó *Várady Mária*, és az elvesztett békés életet megjelenítő bársnyos hangú *Haik Viktória* szereplése méltón képviselte a Jelen/Lét Nemzetiségi Színházi Fesztivál rangos előadásán a magyarörmény diaszpóra színházművészetét.

A prózai részek magas művészi előadását a zongorajáték elbeszélő-mesélő hangjai váltották Hajtun Zsuzsa érzékeny, árnyalt, átélt előadásában. Határtalan szeretet áradt vigasztalásként *Beethoven*, *Chopin*, *Liszt* műveiből. Technikai bravúr kellett ahhoz, hogy egy kemény hangú Yamaha zongorából ilyen lebegést, bensőségességet kicsaljjon. És ilyen nagy örmény szív kell, hogy a nézők szemében könny csillanjon.

És a Duduk. A barackfából készült hangszer egyszerűségében is a legtisztább érzelmeket keltette föl *Juhász Endre* gyakorlott és művészi megszólaltatásában. Ezen az előadáson különösen fájdalmas hangjai voltak. Nagy híre van az örmények zenéjének, ez csak ízelítő volt, de így is Örményországba röpített.

Az előadás kiváló világitása, technikai lebonyolítása a Nemzeti Színházi háttér dolgozók nagyszerű csapatát dicséri, mert próba nélkül, szakmai tudásból és emberi érzékenységből varázsolták az előadást művészi produkcióvá. A nagyszámú örmény-magyarörmény közönség hosszas tapsal ünnepelte az előadókat. Fiatal nézők, középkorúak, minden korosztály képviseltette magát a Kaszás Attila Terem nézőterén.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület vezetője sem hiányozhatott az első sorból. *Dr. Issekutz Sarolta* az ANI – Budavári Örmény Színház névadója is egyben, kérjük támogatását a jövőben is.

Hogyan született ez az előadás? *Nurid-sány Zoltánné*, Mimi elnök-asszony biztatására, aki annyi jó kezdeményezésnek az ötletadója, segítője. Köszönjük a felkérést, amely ilyen gyümölcsöző folytatást ért meg.

Köszönet a Jelen/Lét Nemzetiségi Színházi Fesztivál megrendezőinek, és első-

sorban a Nemzeti Színházban helyszínt adó *Vidnyánszky Attila* a Nemzeti Színház vezérigazgatójának, *Csasztyan András* a Nemzetiségi Színházi Szövetség elnökének, *Rusz Milán* a Magyarországi Szerb Színház igazgatójának és a *Gyorgyev Bránimir* vezette csapatnak. Kitüntető kedvességgel, hogy az előadás végén Díszoklevéllel gazdagodtunk, no meg az elmaradhatatlan színházi mecénás *Dúzi Tamás* híres borával. Komolyan vesszük a meghívást: jövőre a Színházi Olimpián ott leszünk.

Felhívások!

Kedves Olvasók!

Ha szeretné elektronikus formában is olvasni híreinket, vagy van olyan örmény származású rokona, barátja, ismerőse, aki szívesen bekapcsolódna kulturális életünkbe, kérjük értesítsen minket a magyar.ormeny@t-online.hu e-mail címen.

Az éves tagdíj befizethető minden hónap 3. csütörtökén a Fővárosi Örmény Klub idején vagy banki átutalással az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 10100792-72594972-00000007 számlaszámára. Az éves egyesületi tagdíj naptári évre szól, összege 3000 Ft/év, nyugdíjasoknak és diákoknak 2000 Ft/év. Köszönjük!

A járvány az Orlay utcai templom fenntartására máskor befolyó perselypénzt és egyéb adományokat is megapasztotta az utóbbi időben. Kérjük, hogy aki teheti, lehetőségeihez mérten támogassa pénzügyileg is a templomot adományával, amelyt a plébánia **11707024-20005210** számlájára tud küldeni.

Az internet és az elektronikus kapcsolattartás rohamos terjedésével egyre inkább e-mailen tudjuk leggyorsabban elérni egymást. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek nyomtatott példányainak olvasása mellett javasoljuk és kérjük, hogy elektronikus csatornáinkon, a www.eogyke.hu weboldalon, az Eögyke facebook oldalán, vagy e-mailben vegyék fel velünk a kapcsolatot, csatlakozzanak hozzánk, hogy naprakész információkkal állhassunk egymás rendelkezésére.

Köszönjük!
Szerkesztőség

dcs

Változatok Genocídiumra Részlet Dávid Csaba *Lectori Salutem!* könyvéből

A „genocídium” fogalmat először 1944-ben használta egy lengyel származású amerikai jogász, Rafal Lemkin. Később, a nürnbergi per során alkalmazták is: „szándékos és rendszeres népgyilkosság, azaz bizonyos megszállt területeken a civil lakosság egyes faji és nemzeti csoportjainak felszámolása, meghatározott fajok, valamint rétegek, nemzetek és népek, faji és vallási csoportok megsemmisítése céljából”.

Az ENSZ közgyűlése 1946. december 11-én külön cikkelyben állapította meg, hogy a genocídium a nemzetközi joggal, az ENSZ szellemiségével és céljával ellentétes bűncselekmény, amelyet az egész civilizált világ elutasít. 1948. december 5-én a nemzetközi szervezet közgyűlése a genocídium megelőzésére és büntetésére fogadott el konvenciótervezetet, amely 1951. január 12-én életbe lépett.

Ennek értelmében a genocídium olyan bűncselekmény, amely egy nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport részleges vagy teljes megsemmisítésére irányul...

Vajon, érdekes-e elgondolkodnunk azon, hogy mi lett volna, ha... Ha például nem a II. világháború során veszi észre a „civilizált világ” a népgyilkosságokat, hanem már az I. világháború éveiben? Netán a XIX. századvégi balkáni háborúk idején? Vagy 1849-ben, a bécsi császár és a moszkvai cár győztes, Világosig tartó előnyomulása közben?

Vagy még korábban...?

Vajon, miféle történelmi dátum lett volna elég korai a genocídium megfogalmazá-

sához és elítéléséhez? Nem genocídiumot hajtottak-e végre a rómaiak Izraelben és Judeában? Vagy Lusitaniában, a mai Portugália területén? Nem genocídium volt-e minden olyan esemény, amikor a győztes törzs végigerőszakolta a nőket, majd a férfiakkal és a gyermekekkel együtt levágta őket?

De hiszen..., nem elég „korai” Mózes II. könyvében a 13-ik vers? „Ne ölj!” Ez a tíz közül a legrövidebb parancsolat.

És aktuális.

Lexikonos megfogalmazásban többnyire ennyit olvashatunk: „1895-96-ban a törökök és kurdok tömeges mészárlást folytattak az örmény lakosság körében, és ez még nagyobb méretekben megismétlődött 1914-15-ben, az örmények tömeges deportálásával egybekötve.”

Tegyünk-e föl újabb kérdéseket? Elég-e a lakonikus, rövid szöveg?

Dávid Csaba

Kellene-e több, részletesebb? Hiszen önmagában egy mondat tartalmazza a teljes szörnyűséget, ugyanúgy, ahogyan egyetlen, rövid mondat tartalmazza a teljes tiltást: „Ne ölj!”

Persze, igenis kellene a több, a részletesebb! (Hiszen, valljuk be, ha nincsen a híres, méltán sokat emlegetett Werfel-regény, akkor az európai közvélemény vélhetően semmit nem tudna az örménységen 1915-ben elkövetett genocídiumról!)

Lord Palmerston angol miniszterelnök 1849-ben állítólag ezt mondta a magyar szabadságharcra kapcsolatban: „Lehet, hogy igazuk van, de végezzenek velük minél előbb”.

Nem akarom a rég elhunyt brit politikuson elverni a port, mégis, adódik az újabb kérdés: hány, különböző nemzetiségű Palmerston mondott efféle, hány különböző néppel, nemzettel, etnikai csoporttal kapcsolatban? És vajon valóban nem tudta a „civilizált világ”, hogy mi történik évek óta s éveken át az Ararát lejtőin, Deir-ze-Zorban, Erzerumban és másutt? Vajon *Talaat pasa*, *Ibrahim bej*, vagy éppen az új török állam nagy bábája, *Atatürk*, a „törökök atyja”, *Musztafa Kemal* csak azért nem került – na, nem bíróság elé – de legalább nemzetközi, erkölcsi szégyenpadra, mert csak évtizedekkel később fogadott el az ENSZ nemzetközi konvenciót a genocídiumról.

Az egyik ismert képen egy kicsi leányka (a képen) nagyon közelre néz, bele a csillogó gépezetbe, amit fényképezőgépnek hívnak. Hová is nézne? Hiszen tekintete iszonyatos távolságokat rohan át, mert nyugati fényképész bácsi megjelenése előtt... (sajnos, a képről csak annyit tudunk, hogy bizonyos *R. Meyer* készítette 1915-ben és a következő címmel látta el: *Mészárlás után...*)

Az ENSZ fél évszázada megszavazott, elfogadott, szentesített... és mi mégis olyan jól ismerjük ezt a képet. Leányka az úton, kicsi, rémült, keserű, mert nagy nemzeti hősök, vagy birodalmi nyomorult esetleg egy másik, ugyancsak nyomorult nép kannibál „problémamegoldói” épp az előbb verték agyon az apját, erőszakolták meg az anyját, hajtották lángsírba az idősebbik testvérét, vagy... mit soroljunk? 1915-ben a törökök az örményekkel szemben, előtte és utána máshol, mások voltak igen találékonyak. Mert örmény, mert zsidó, mert albán, mert szerb, mert dalmát, néger, fehér, ilyen, olyan...

Felsorolhatnánk talán a világ minden népét. *Hodie mihi, cras tibi* – ma nekem, holnap neked, mondja a latin közmondás. 1895-ben és 1915-ben a kurdok a törökökkel vállvetve irtották az örményeket. Több állam több mohamedán csoportja most vállvetve öli a kurdokat.

Uram, emlékezz meg rólunk, emberekről, mert Előtted nincs különbség. A Te szemedben minden áldozat Ábel. És minden gyilkos Káin.

Megjelent az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek 2000 áprilisi számában

Idézzük fel közösen a 25 évet!

Első konferencia 1997. nov. 20-22 Budapest

Füzetek 1997. november

Meghívó

„Az örmény-katolikus egyház története és művészete” magyarországi első konferenciáját tartjuk 1997. november 20-22 között a Magyarok Házában (Budapest, V. Semmelweis u.1-3.) az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szervezésében. Megnyitó: 1997. november 20-án, csütörtökön 16.30-kor.

A konferencia célja az örmény-katolikus egyházak, egyházközösségek és kolóniák életének és működésének, kultúrájának, problémáinak áttekintése, Magyarországon és a hozzá kapcsolódó területeken (elsősorban Erdélyben, Bécsben és Velencében).

A konferencia egyrészt tudományos-, ismeretterjesztő előadásokból és konzultációkból, másrészt kerekasztal beszélgetésekből áll. A konferencia eseményei között egy kiállítás (*Vákár Tibor: Ararát szimfónia*) megnyitása, valamint konferencia zárásaként egy közös örmény mise celebrálása is. A konferencia előadásai közé irodalmi és zenei betéteket iktattunk közbe.

A konferenciára meghívást kaptak az érintett területek egyházi és világi kolóniáinak képviselői (Budapest, Bécs, Velence, Szamosújvár, Gyergyószentmiklós, Csíkszereda, Kolozsvár, stb.). A konferencia előadásai nyilvánosak, minden érdeklődőt szívesen várunk, általánosan meghirdetett és reklámozott rendezvény. A konferencián való részvétel térítésmentes.

A konferencia előzetes tervezett programja (részletes program a külön meghívóban):

- nov.20. csütörtök délután: 16.30 órakor megnyitók (konferencia és a kiállítás) és bevezető előadások (történeti és művészettörténeti)
- nov. 21. péntek 9.30-tól egész napos ismeretterjesztő előadások és az erdélyi kolóniák bemutatkozása
- nov.22. szombat délelőtt 10 órakor szentmise a XI. Orlay u. 6. szám alatti örménykatolikus templomban.

A konferencia háziasszonya: *dr. Issekutz Sarolta*. A konferencia hivatalos nyelve: magyar.

Füzetek 1997. december

Az örmény-katolikus egyház története és művészete magyarországi első konferenciája

1997. november 20-22 között zajlott – Budapesten a Magyarok Házában – az a rendezvénysorozat, amelynek elsődleges célja volt a magyar-örmény közösségek bázisát képező örmény-katolikus egyház és egyházi művészetek, műtárgyak múlt-, jelen- és jövő problémáinak megvitatása.

A konferenciát az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szervezte és rendezte. Fő támogatói a Budapest Főváros Közgyűlése Kisebbségi, Emberi Jogi és Vallásügyi Bizottsága, valamint a

Budapest Főváros Közgyűlése Kulturális Bizottsága voltak. A konferenciát sajnos egyetlen örmény kisebbségi önkormányzat sem támogatta, sőt többek egyenesen elhatárolták magukat a rendezvénytől.

A konferencia védnökségét *Harrach Péter*, a Főváros Közgyűlési Kisebbségi, Emberi Jogi és Vallásügyi Bizottság elnöke vállalta. Az egyház részéről a Katolikus Tábori Püspökség, *Ladócsi László* Tábori Püspök képviselőjében *Kóczán Árpád* lelkész vett részt. A Miniszterelnöki Hivatalt *Popovics György* képviselte.

A rendezvénysorozat *Vákár Tibor ARARÁT szimfónia* c. kiállításának megnyitásával kezdődött, amely kiállítás a konferencia alatt volt megtekinthető. A művész az örmény történelem nagy eseményeit, sorsfordulóit fogalmazta meg csodálatos grafikáival, bemutatva az örmény nép történelmi, gazdasági, művészeti és tudományos nagyságát is. A 12 tételű szimfónia a „*Lelkek mágnese – ARARÁT*” című képpel fejeződik be, kifejezve, hogy elindult egy visszaáramlás az őshaza irányába, amely ha nem is a tényleges visszavándorlást, hanem az

őshazával való lelki kapcsolatok megerősödését szimbolizálja.

A konferenciára meghívást kaptak az erdélyi örmény kolóniák képviselői is, akik közül megjelentek: Kolozsvárról *Sebesi Karen Attila* az RMDSZ Kolozs megyei kulturális alelnöke és *B. Kovács Júlia* az Örmény-magyar Baráti Társaság titkára, Szamosújvárról: *Tarisyás Csilla* az Pro Arménia Alapítvány elnöke és *Karácsony Ernő* festőművész, Gyergyószentmiklósról *Buslig Gyula* az örménykatolikus egyháztanács tagja, *Pachotáné Zakariás Sarolta* és *dr. Simon Istvánné* az Oltáregylet elnöke, Csíkszép-víztől (Csíkszeredáról): *Zakariás Péter* és *Száva Antal*, valamint Erzsébetvárosról *Calinescu János* az Örmény Alapítvány elnöke.

A konferenciát *dr. Issekutz Sarolta* elnök nyitotta meg és köszöntötte az igen nagy számban megjelent érdeklődőket, a meghívott vendégeket és a média küldötteit. Ismertette a Bécsi Mechitarista Rend részéről *P. Vahan Hovagimian C.M.V.* által írott levelet, valamint *Jakubinyi György* gyulafehérvári érsek, a romániai

örménykatolikusok apostoli kormányzója üdvözlő levelét. Ismertette az 1997 februárjában alakult Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület célkitűzéseit, amelyhez illeszkedően a konferencia szerveződött.

Ezt követően bevezető előadások hangzottak el az örmény kereszténység felvételéről a „*A kereszténység kezdetei és az örménység*” címmel *dr. Magyar István Lénárd* egyetemi tanár előadásában, elhelyezve a keresztény örménység hajóját a vallások háborgó tengerében. *Dr. Guzsik Tamás* építészettörténész a „*Hagyományörzés és hagyományteremtés az örmény építészetben*” című előadása érdekes összefüggésekre irányította a figyelmet az ősi ANI templomainak példáin keresztül. A kereszténység és így az örménykatolikus vallás jövőjével kapcsolatos hozzászólások közül, kiemelnék *Kóczán Árpád* római katolikus lelkész megjegyzését, amely szerint az örmény-katolikus egyház személyi utánpótlásában körvonalazó-

dr. Issekutz Sarolta és Vákár Tibor az ARARÁT szimfónia című kiállítás megnyitóján

dó problémák megoldásában támaszkodni kell a római katolikus egyházra.

A konferencia másnapján *P. Fogolyán Miklós Lukács C.M.V.* gyergyószentmiklósi plébános sajnálatos betegsége miatt, az általa elküldött anyagok felhasználásával *dr. Sasvári László* tanár tartott összefoglaló előadást a világ örmény-katolikus kolóniáiról. Megtudhattuk például, hogy a világon ma mintegy 300.000 örmény-katolikus lelket tartanak nyilván, a közel 6 millió, örmény között Azt is megtudtuk, hogy az örménykatolikusok szinte kizárólag az őshazától távol, kisebb nagyobb kolóniákban élnek, így utánpótlásuk az őshazából nem várható. Az örménykatolikus egyházi szigetek csak addig maradnak fenn, amíg a vallási és nyelvi asszimiláció el nem mossa azokat.

Az erdélyi örmény kolóniák bemutatkozását Szamosújvár kezdte, *Tarisnyás Csilla* beszámolójával, majd a gyergyószentmiklósi Oltáregylet munkájáról, feladatairól számolt be *dr. Simon Istvánné*. Nagyon szép összefoglalót adott, többek között a csíki örmény hagyományokról, *Zakariás Péter* Csikszeredából. Öröndetes híreket tált *Calinescu János* Erzsébetvárosról, miszerint az igen szerény örménykatolikus létszám ellenére sikerült megoldani az erzsébetvárosi templom jövőjét. Egy alapítványt hoztak létre, amely felvállalta a templom állagának megóvását. (A kezdeményezés példa erejű lehet még azon közösségeknél is, ahol az egyházközség számosabb.) Adományok már érkeztek (pl. a Székesfehérvári Örmény Kisebbségi Önkormányzattól) az elektromos hálózat felújítására, amely munkálatok folynak. A kolozsvári magyar-örmény közösségről *B. Kovács Júlia* számolt be a hallgatóságunk.

A budapesti örmény-egyházközség

múltjáról először *dr. Sasvári László* beszélt, majd *dr. Issekutz Sarolta* ismertetett néhány dokumentumot, megvilágítva a *Kádár Dániel* apátplébános halála utáni állapotokat. Jegyzőkönyvből ismertette az 1991 évi választás eredményét az egyházközség intézőbizottságának felállítására vonatkozóan, működésének megakadályozását, majd jogtalan megszüntetését, az új egyháztanács megalakulásának körülményeit. Az ott elhangzottak intő például szolgálhattak az erdélyi közösségek számára is.

A délutáni szakmai előadások a műtárgy- és műemlékvédelemmel (textíliák, bútorok, festmények és épületek) valamint az egyházi zenével foglalkoztak. *Dr. Pásztor Emese* az Iparművészeti Múzeum főmunkatársa többek között gyakorlati tanácsokat adott a textíliák (szőnyegek és palástok) helyes tárolási, kezelési módokról. *Dr. Batári Ferenc* (iparművészeti múzeum főosztályvezetője) emellett, hogy beszámolt az erdélyi körút során tapasztaltak alapján az örménykatolikus templomokban a fából készült műtárgyak megóvási feladatairól, emlékezet és egy videófelvétel alapján beszámolt a budapesti örménykatolikus templomban található múzeumról is. *Miklósi Sikes Csaba* sümegi múzeumigazgató, aki részt vett Szamosújvár építészeti felmérésében, komplex megközelítést adta a műemlék város megmentése érdekében teendő feladatoknak. Véleménye szerint a város műemlékeinek megmentésének egyik legfontosabbja a műtárgyak megfelelő szolgáltatási funkcióinak megtalálása, amelyet követelhet csak a tényleges felújítás és megőrzés. Természetesen vannak olyan feladatok is, amelyek azonnal megoldandók: a házak vízesedésének megakadályozása, amely elsősorban csatornázási feladat.

Fancsali János zenetörténész könyvtári kutatások alapján igen szemléletesen, a sajtó tükrében mutatta be az egyházi zenei életet Erdélyben.

Benyik Béla vetített képes előadása az örményországi szakrális kincsekről az ősi örmény kereszténység művészetét mutatja be igen nagy sikerrel.

A szakmai előadásokat *Sebesi Karen Attilának* az örmény költészetből válogatott, nagy átéléssel előadott versei oldották.

A konferencia előadásait az egyesület a közeljövőben egy kiadványban kívánja megjelentetni.

Szombaton *Leszkovszky Pál* lelkész *Dr. Guzsik Tamás* közreműködésével szentmisét celebrált az Orlay utcai templomunkban, akiknek ezúttal is köszönetet mondunk. Sajnos a múzeumlátogatás elmaradt, mert az egyháztanács világi elnöke a múzeum megtekintését eleve teljesíthetetlen feltételekhez kötötte (a múzeum ma is felleltározatlan kincseinek átszállíttatása a rendezők költségén a Budapest V. Deák utcai Örmény Kulturális Centrumba). *Avanesián Alex Úr* még az ott könyörgő erdélyi magyar-örmény testvéreinknek sem engedte meg a látogatást, mert a „múzeum nincs megtekinthető állapotban”. Isten házában az ünnepi hangulatot méltóképpen emelte *Sebesi Karen Attila* által elszavalt két vers.

A harmadik nap délutánján erdélyi testvéreink a Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat kiállítótermében *Szabó László: Arménia, Anatólia, Levante* című fotókiállítását tekintették meg, majd kerekasztal beszélgetést folytattak a konferencián hallottakról.

Végül egy megállapodást kötöttek a résztvevők, amely az együttműködés rövidtávú feladatait tartalmazza.

Idézzük fel közösen a 25. évet!

Második konferencia 1999. november 20-21. Szamosújvár

Füzetek 1999. december (részletek)

A budapesti magyarörmények (a BÖKÖT és az EÖGYKE) képviselőjében küldöttség vett részt a szamosújvári, november 20-21-én rendezett konferencián, amely „Az erdélyi magyarörmények társadalmi szerepe, örmény-katolikus egyháza és identitástudata - régen és ma” címet viselte.

A konferencia programja: a tanácskozást szombaton, november 20-án a szamosújvári Református Egyház Emmaus Házában 9.30-kor *Bálintné Kovács Júlia* („Armenia” Örménymagyar Baráti Társaság) nyitotta meg, aki felolvasta *Jakubinyi* érsek úr, örmény apostoli kormányzó levelét a konferencia résztvevőikhez, valamint *dr. Issekutz Sarolta* (Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület) és *Eckstein-Kovács Péter* szenátor, a román kormány kisebbségvédelmi minisztere nyitotta meg.

Ezután következtek az átgondolt, tudományos igényű referátumok, vitázó előadások, amelyek sora *Szalontai Mihály P. Barnabás*, vagyis *Barna atya* visszaemlékezésével kezdődött. Ezt követte a történeti visszpillantású, kultúrtörténeti, elemző, vagy egyenest a jövő feladatait, lehetőségeit felvillantó előadások sora: *iff. Kabai Ferenc, Ajtay Ferenc, dr. Issekutz Sarolta, Jakobovits Miklós, Bálint Tibor B. Kovács Júlia, dr. Pál Judit, Bogos Mária, Tarisznyás Csilla, Fancsali János, Péter Emese, Sebesi Karen Attila.*

Minden előadó, valamint a konferencián résztvevő összes - jobbára civil szervezet képviselője átvehette a budapesti nyomdából frissiben kijött új könyvet, amely az előző, 1997-es konferencia anyagát tartalmazza (*Az örmény katolikus egyház története és művészete konferencia 1997. november 20-22*, szerkesztette *Fancsali János* és *dr. Issekutz Sarolta*, kiadó EÖGYKE, a Budapest II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat és a Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása támogatásával, 1999).

Rövid ebédszünettel majdnem este fél nyolcig tartott az ülészak, majd a résztvevők (a legfontosabb kérdések felelős megvitatása miatt némi késéssel) átvonultak a *Kasza Antal*-féle „*Szamosújvár képekben*” és *B. Kovács Júlia* „*Szemelvények az erdélyi magyarörmények múltjából és jelenéből*” című kiállításának megnyitójára, a Téka Alapítvány termébe. A kettős kiállítást hozzáértő, érdekes előadással a rendező, *Balázs-Bécsi Attila* nyitotta meg.

Másnap, vasárnap reggel nyolckor a konferencia résztvevői a szamosújvári örmény katolikus plébánián reggelin találkoztak. Ezután, 9 órakeresztén vettek részt az 1960-as toronyégés után szépen helyreállított örménykatolikus székesegyházban, bejárták a sekrestyét, ellátogattak az altemplom kriptáihoz, majd rövidke sétával került sor az első szamosújvári templom megtekintésére. Végül Szamosújvár szülőltének, az erdélyi ör-

ménymagyarok kutatójának, *Szongott Kristófnak* az emléktáblájához vonultak. A koszorúzás következett: Himnusz, vers és őszinte megilletődés. A koszorúzási ünnepség fényét emelte a helybeli, *Czetz János* nevét viselő cserkészcsapat díszőrsége és az, hogy *dr. Issekutz Sarolta* átadta a csapat vezetőjének a budapesti *Sasi Nagy István* és neje (*Czetz-rokonok*) ajándékát, a *Czetz Jánost* ábrázoló domborművet. Ez a nagyméretű kerámia-plakett a gidófalvi *Czetz-emlékmű* domborművének másolata.

A komoly téma és a komoly, ünnepélyes hangulat nem jelentett komorságot. A résztvevők többsége a szünetekben és az étkezések idején egymás keresztül-kasul szövődött rokoniismerősi szálait bogozgatta, a szamosújvári asszonyok pedig különösképpen emlékezetessé tették a vasárnap déli búcsúebédet: a résztvevők angadzsaburt kaptak (repetázni is lehetett), majd töltöttkáposztát úgy, ahogyan az az „erdélyi örménymagyar nagykönyvben” meg van írva: kicsi, finom ízesítésű, alig gyufásdoboz nagyságú töltelékkel majdnem másfélezer darab készült, hogy mindenki eleget tehessen a régi szokásnak: csak páratlan számú töltelék illik enni, hetet, kilencet... vagy...hm!

Ebéd közben került sor a korábban már meghirdetett sajtótájékoztatóra (lásd „*Szamosújvár visszhangja*” c. összeállításunkat). Ennek a záró sajtótájékoztatónak eredménye volt, hogy másnap, hétfőn reggel a kolozsvári rádió magyaryelvű, reggeli krónikájában már hallhattuk is a híradást: a szerkesztő röviden, ám hitelesen beszélt a szamosújvári konferencia lefolyásáról, rövid interjúban megszólaltatta *dr. Issekutz Saroltát*, majd mai, örményországi muzsikával fejezte be az ismertetést.

Honnan és hová, magyarörmények?...

Arany János indító, szubjektíven kibővített címadó kérdésfelvetése jogos lehet, és kell legyen a mai napon, nem csak itt, e konferencia részeseinek gondolatvilágában, de méginkább talán azokban, akik kíváncsiak, árgus szemekkel követik az évek óta fel-felbukkanó vélt és valós problémakört: ki az örmény, hát a román kultúrájú örmény, de nem utójára, a hazai magyarörmény, Romániában? Sokszor, sokféleképpen próbálták ezt a történelem által (is) tanúsított tényt megkérdőjelezni, hangsúlyozási zavarokkal miért ne mondanánk ki: egy másfajta, tudatos vagy csak reflexszerű asszimilációval egybekötve „tálalni” az érdeklődőknek. Elsősorban a jóhiszemű, kultúrákat megbecsülő, főként a kihalófélben levőket túlértékelő, kíváncsi természetű gondos atyafiságunkra gondolok itt.

Mindazokra, akik soha, vagy igen sokáig nem tapogatták ki magukban a jelenlegi, államhatalmilag is szentesített habitusuk mellett azt a máságot, amivel büszkélkedhetnek.

A kettős máságra gondolok itt, mindenekelelt a magába foglaló, ereklyeként, titkos lelkizárakkal ellátott kettős, néha hármas identitástudatra. Arra a lojalitási hajlamra, amivel az örmény, a magyar kultúrán vagy más kultúrán felnőtt örmény sorstársak beilleszkedtek a világ minden pontján. Ami e „honfoglalásukat” követte, azt lényegretörően úgy fogalmazta meg *Byron*, a költőóriás: „*Az örmény erényeit sajátjának mondhatja; hibái másoktól ragadtak reá.*” Ezt még talán azzal bővíteném ki, hogy középkeletiségünk nyomorainak egyike az, hogy saját magunk is fabrikálunk és ragasztunk önmagunkra hibákat. Olyanokat, amelyek nélkül nem, de velük együtt annál jobban éljük mindennapjainkat.

Visszatérve az *Arany Jánostól* kölcsönvett és parafrázált címhez, „honnan és hová”, a túlisméltás ódiúmaid is vállalva, szükségszerűnek tartom felütni *Szongott Kristóf* idevágó monografikus passzusait, ezzel is hozzájárulva a tudatosítási folyamathoz. „Nemzetiségi bajaink sivár pusztaságában - mondja *Donszki Lukács*, a karánsebesi polgári leányiskola derék igazgatója - íme egy jóleső, kis oázis, melyen szemünk nyugodva megpihenhet; egy nép, melynek külön áspírációi, vágyai nincsenek; mely nyelvben, érzületben, szokásban és nemzeti jellegben a magyarral egészen egybeforrt. Egy nép, mely a többi nemzetiségeknek követendő példát adott arra, hogy a magyar földnek, mely őket kebelén táplálja, mivel tartoznak. Megérdemli tehát, hogy érdeklődésünk, figyelmünk, juttassunk neki is egy parányit.

Jó *Apafi Mihály* uram országlási tényeiből alighanem az volt Erdélyre, s a kapcsolt részekre nézve a leghasznosabb, hogy e sokat szenvedett, moldvai fejedelmektől kiszarolt, török, tatár csordák elől menekülő, maroknyi kis népnek (3000 család) menedéket adva, 200 évvel ezelőtt Erdélybe letelepített.(...) Volt idő, különösen a 18-ik század második s a 19-iknek első évtizedeiben, midőn kezükben tartották, még a bányászatot sem véve ki, Erdély kereskedelmének, forgalmának, üzleti vállalkozásainak az összes szálait, kezdve a Székelyföldtől nyugatnak le, egész Nagyváradig és Aradig.

Mint magyar érzelmű nép, a szabadságharc alatt és után nagy veszteségeket szenvedett. Két virágzó telepét, Szamosújvárt és Erzsébetvárost megsarcolta az ellenség: feldúlta boltjait, tárházait vandál módra kirabolták. (...) Hazai nemzetiségeink közül, még a németet sem véve ki, a modern értelemben vett civilizációra, munkára és polgári foglalkozásra egy sem

oly rátermett, mint az örmény. A polgári erények: a kitartó munka, a takarékoság, a közügyek iránt egész az áldozatkészségig terjedő meleg érdeklődés - bőven megvannak nála.”

A századeleji túlkapások talán sértőek egyesekre nézve itt és most. Erről a történetírók, a történelemcsinálók tehetnek. A *Vörösmarty*-verset felmondó, közben hurutos levest fogyasztó ifjú magyarörmény színészcsemetét ez nem érdekelteti. Őt legfennebb az hozhatja ki sodrából, hogyha magyar anyanyelvét kérdőjelezi vagy tiltják meg, miközben a falon lógó, sűrű szemöldök alól rámerevedik örmény őse képmása.

Ugyanez vonatkozik a dobrudzsai vagy moldvai, mára román anyanyelvűvé vált örmény sorstársainkra is. Ezért mondom, mondjuk minduntalan: tiszteljük egymásban a gyökereket elsősorban, de semmiképpen se feledkezzünk meg a másik jelenlegi anyanyelvről és vállalt vagy veleszületett felekezetéről sem. Itt cseng föl ismét az *Arany János*-i sorskérdés: honnan és hová? A „honnan” mostmár, remélem, mindnyájunkban tisztázódott, de a „hová?” még mindig ott lóg a levegőben. Erre és hasonló kérdésekre vagyunk kötelesek mostmár válaszainkat egyirányba terelni. *Dr. Herrmann Antal* etnográfus az elmúlt század legvégén itt, Szamosújváron megfogalmazott gondolataival próbálom e sorokat zárni és mindnyájunk éberségét, tenniakarását felkelteni: „*Hazai örménységünk, ez a nagy nyereség, amelyet mintegy kárpótlásul kaptunk a Gondviseléstől a török pusztítások után*”.

Közmondássá vált az a röpke szó, hogy az örmény magyarrabb a magyarnál. Mit jelent ez? Azt, hogy míg a fajbéli magyar természettől és ösztön szerint magyar, addig az örmény, egyenkint és egyetemesen magyar öntudatosan és meggyőződésből,

szabad választásból, hazafias rokonszenvből és a szülőföld iránti kötelességből, kivétel nélkül megmagyarosodván a magyar kultúrának mindenütt hatásos öre, és annyiban is magyarrabb a fajbéli magyarnál, hogy soha más néphe bele nem olvad. (...) A magyar kultúrának speciális feladatai közé tartozik, és ez köteles adója az emberi civilizáció iránt, amelyet ez minden kultúrnéptől jogosan és feltétlenül elvár, hogy a haza területének jellemzőes sajátosságait tanulmányozva, értékesítse a maga haladása és az általános tudomány javára. Hazánknak ilyen nevezetes specialitása (és egész Nyugaton csak nálunk) az örménység, amely itt virágzó külön községeket alkotva, nagy nemzetgazdasági és kulturális tényezővé lett. (...) Nem habozom nemzeti érdeknek nevezni azt, hogy az örmények, éppen mint ilyenek, a legjobb magyarok. Ebből önként következik, hogy úgy a magyar nemzetnek, mint önmagunknak érdeke híven ápolni mindazt, ami őket, mint a legjobb magyarokat, örményekké teszi.” *Sebesi Karen Attila*

A konferencia a helyi sajtóban

A Kolozsvárott megjelenő, de az egész romániai magyar nyelvterületen terjesztett, *Krónika* című napilap november 17.-i száma *A kettős identitásról* címen közölt előzetes híradást, illetve *Ketesdy Beáta* készített interjút *Sebesi Karen Attilával*.

„A konferencia előzményét - írja a *Krónika* - a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szervezésében 1997-ben megtartott találkozás jelentette. Az akkori pozitív sajtóvisszhang és a felvetődött kérdések aktualitása előrevetítette egy második, ilyen jellegű találkozás megszervezésének fontosságát is. Az erdélyi magyarörmény civil szervezetek úgy gondolták, az új konferencia helyszíne

Szamosújvár, az itteni örmény kisebbség központja lehetne.”

A továbbiakban a *Sebesi Karen Attilával* folytatott beszélgetést idézi: „Nagyon sok a vita arról, hogy mit jelentenek a magyarörmény, románörmény fogalmak. Ez a vita abból indult ki, hogy egyesek nem akarják beismerni azt a történelmi tényt, hogy az örmény nemzetiségű csoportok két nagy hullámban érkeztek Moldvába és Erdélybe. /.../ A szamosújvári konferencia jelentőségei közé tartozik az is, hogy aktívabbá próbálja tenni az erdélyi magyarörményeket, hiszen ahogy létezik egy románörmény szövetség, létre lehet hozni egy magyarörmény szervezetet is - jelentette ki *Sebesi Karen Attila*, az RMDSZ Ügyvezető Elnöksége Művelődési és Egyházügyi Főosztályának alelnöke.”

A *Krónika* ezután így folytatja az előzetes, felvezető tudósítást: „A konferenciának *dr. Jakubinyi György* érsek, örmény apostoli kormányzó és *Eckstein-Kovács Péter* kisebbségvédelmi miniszter a védnöke. Ez a tény hangsúlyozza az esemény egyházi és politikai vonatkozásait is.

- Két kultúra találkozott egy közösségen belül, szerintem ez a lényeg. Én úgy érzem, azt a tudatot kell megerősíteni az emberekben, hogy két különböző világ egyesül bennük. Nagyon bízom abban, hogy ez a konferencia valamiféle biztonsági alapot nyújt majd az erdélyi magyarörmények számára. Remélem, ezen a konferencián hangsúlyozott szerepet kap az örménymagyar identitás meghatározása. A magyarörményeknek nem kell eldönteniük, hogy hová tartoznak, hiszen nagyon jól tudják, de ebben a tudatban meg kell erősíteni őket. És ami ennél is fontosabb, meg kell találni azokat a fejlődési vonalakat, amelyek mentén mások számára is meg tudja határozni önmagát ez a közösség - mondta *Sebesi Karen Attila*.”

Idézzük fel közösen a 25 évet!

Harmadik konferencia 2000. szeptember 29. - október 1. Budapest

Füzetek 2000. október

Részletek dr. Csordás Eörs protonotárius, kanonok, prímási irodaigazgató megnyitó előadásából

Dr. Paskai László bíboros, Budapest-Esztergomi érsek, a Magyarörmény nemzetközi kulturális napok Budapesten című rendezvény-sorozat fővédnöke megbízottjaként Dr. Csordás Eörs protonotárius, kanonok, prímási irodaigazgató tartotta a IX. kerületi Dési Huber István Művelődési Házban a konferencia első előadását, szeptember 29-én.

A Bíboros atya nevében sok szeretettel köszöntöm a megjelenteket, ő maga a millenniumi eseménysorozat miatt igen terhelt, és nem tudott személyesen eljönni...

Az volt a feladatom, hogy megmutassam az örmény, római katolikus közösség helyét az Egyházban. Talán az első és legfontosabb, tekintettel arra, hogy magam az Orlay-utcában lévő, ominózus kérdéssel éppen eleget foglalkoztam, és ami az én nézetem szerint egy nagyon kristálytisza és világos dolog: elbitorlásnak a gyanúja áll fönt, tehát semmiféle jogi problémát nem látok benne, Másik kérdés, hogy mennyire megoldható ez a kérdés.

A hölgyek és urak bizonyára emlékeznek, hogy a Hittani Kongregáció nemrégiben, augusztus 6-án kiadta a „Dominus Jesus” kezdetű nyilatkozatot. Ez a nyilatkozat olyan volt, amelyre a sajtó azonnal felkapta a fejét, és elkezdte magyarázni. /.../

A Hittani Kongregáció nyilatkozata elutasít néhány, úgynevezett „relativista” elméletet. Ezek a „relativista” elméletek belopództak napjaink gondolkodásába. Ami annyit jelent, hogy: „gyerekek, teljesen mindegy, hogy ki, milyen vallású, egy Isten van, aztán nyugodjunk meg ebben.”

A Nyilatkozat azt mondja az Úr Jézus az egyetlen Üdvözítő, nem egyszerűen közösséget szervezett a hívekből, hanem Egyházat, üdvözítő misztériumot alapított. Ő maga van az Egyházban, és az Egyház Őbenne van. Ezért Krisztus üdvözítő misztériumának a teljessége az Egyházhoz is tartozik, mely elválaszthatatlanul kapcsolódik Urához. Miként egy élő test feje és tagjai különböznek bár, de el nem választhatók egymástól, úgy Krisztust és az Egyházat sem lehet összekeverni, sem szétválasztani, mert egyetlen, teljes Krisztust alkotnak.

Dr. Vissy Zsolt beszédéből részlet

Dr. Vissy Zsolt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma kulturális helyettes államtitkára előadása 2000. szeptember 29-én

Igen tisztelt elnök asszony, kanonok úr, hölgyeim és uraim! Néhány hónapja mődomban áll figyelemmel kísérni a magyarörmények, örménymagyarok igen aktívvá váló és pozitív előjelekkel ellátott kulturális tevékenységét. Így tehát, amikor az a megtisztelő felkérés ért, hogy vállaljak valamilyen szerepet, megtettem,

elvállaltam a védnökséget, mert úgy gondolom, hogy minden jó ügy mellé oda kell állni, segíteni kell mindazt a jó szándékot, azokat a pozitív irányú igyekezeteket, cselekvéseket, melyek a kulturális értékek, az önazonosság, a nyelvi, vallási értékek megtartása, megőrzése és egyúttal a népünk integrációja felé mutatnak. Ilyen gondolatok vezéreltek, amikor ezt a védnökséget elvállaltam.

Szeretettel köszöntöm ezt a konferenciát és bízom benne, hogy az utóbbi időben felkorbácsolódott érzelmek lecsillapításában éppen ennek a konferenciának lesz, lehet döntő szerepe. Senkinek nem lehet célja az, hogy újabb ellentétek szításával, vagy felkorbácsolásával ne az egyetértés, hanem éppen a különbözőség felé kormányozzon egyes csoportokat.

Köszöntöm tehát a konferenciát, emlémem és bízom abban, hogy ennek a konferenciának és ennek a mozgalomnak a kihatásai nemcsak Budapesten és nemcsak országhatárokon belül, de azokon kívül is mindenki meglegedésére fognak szolgálni. Történelmi eszmefuttatásra térek át, hisz történelemszempontból tudom, így kell megközelíteni ezt a kérdést is... Ez természetesen az örménység sokezer éves, változatos történelméből fakad, abból a szerepből, amelyet ez a kicsiny, de annál tehetségebb nép az évezredek folyamán játszott, abból a hatásból, amelyet nemcsak a saját, de az emberiség történetére gyakorolt.

Színek, vélemények, pillanatok

A magyarörmény nemzetközi kulturális napok egyik leggazdagabb művészi eseménye volt a Budai Fonó Zeneházban tartott emlékműsor 1849 október 6. Arad címen (erről a lap más helyén olvashatnak). Az utána következő, állófogadás-jellegű vacsorán néhány résztvevőnek egyetlen,

rövid kérdést tettünk fel: - Hogy érzi magát a két farszto nap után?

iff. Kabai Ferenc református lelkész, Szamosújvárról: Jól éreztem magam. Az, amit az erdélyi és magyarországi magyarörmények csinálnak, az jó - intellektuálisabb is egy ilyen rendezvény, az elhangzó előadások és a bemutatott műsorok, mint amit általában tapasztalunk.

Fancsali János zenetörténész, a Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke: Remek és hasznos volt a konferencia - sikerültnek vélem, mert a táguló érdeklődési kör is minősíti ezt a munkát.

Kalamár György színművész, Sepsi-szentgyörgyről: Számomra a legfontosabb a haza, a hit, a család - *Issekutz Sarolta* és az EÖGYKE számomra a családot képviseli bizonyos értelemben, fontos lett. És az is lényeges, hogy én magam úgy érzem, itt engem is családtagnak tartanak.

Bálintné Kovács Júlia, a kolozsvári Arménia Örménymagyar Baráti Társaság megbízott elnöke: Elégedett vagyok és erdélyiségünkre büszke. Gyergyószentmiklóstól Brassóig jelenlévő közösségeink magas színvonalat nyújtottak (előadásokat, hozzászólásokat, művészi fellépéseket). *(A mindig kedves és lendületes Juliát vasárnap is megkérdeztük, miután túl voltunk a misén s a mise körül és utána történt dolgokon):* Először riadt és keserű voltam. Hiszen örültem a biztonsági örök jelenlétének, mert volt már ott bizonyos emberekkel kapcsolatban csúnya tapasztalatom... Ez a botrány olyan, mint a tyűkszem, amely régóta fáj, hiába próbáljuk titkolni, egyszer csak begyullad. Talán az Egyház felébred végre, hogy tenni, lépni, védeni kell, mert örménymagyar őseink mindezt látva most forognak a sírjukban...

iff. Zakariás Péter Csíkszépvízről: Nagyon jól érzem magam - feltöltődtem, tanultam, láttam, hogyan lehet s kell efféle

műsorokat, rendezvényeket szervezni, bonyolítani - hogy otthon tudjam kivitelezni - ha mintának tekintem ezt a két napot - mert amúgy, nem nagyon van, kitől tanulunk. *(Ugyanez a kérdés vasárnap, a búcsúvacsoxa közben, s a válasz):* Egy világ omlott össze bennem.

Ajtony Gábor gyógyszerész, a Csíkkörzeti Szentháromság Alapítvány elnöke Csíkszeredából: Elragadtatással tapasztaltam a jó szervezést és azt a gondosságot, amivel az erdélyi vendégeket körülvtették, ezt az odaadást... De nagy fájdalom ül a lelkemben az Orlay utcai templom, a hitvallás körüli zűrzavar miatt - ez lehetetlenség...

(Ajtony Gábor ekkor még csak dr. Csorvás Eörs pénteki előadása alapján értesült a helyzetről.)

Kruszniczky Keller Rozália, az Arménia Örménymagyar Baráti Társaság tagja Kolozsvárról: Odahaza ennyi esemény, ilyen hosszú napok után már holtfáradt volnék, itt viszont nem érezek fáradtságot.

Calinescu János, az Erzsébetvárosi Örmény Alapítvány elnöke: Jól érzem magam, ilyenkor nagyon sokat látok, tapasztalok. Ha van időm, lehetőségem, egyébként is mindig jó szívvel jövök Budapestre.

Máthé Éva

Idézzük fel közösen a 25 évet!

Jubileumi Konferencia Szamosújváron 2001 szeptember 14-16.

Füzetek 2001. szeptember

Legyünk büszkék reá, hogy örménymagyarok vagyunk!

Az örmény kereszténység idén ünnepli fennállásának 1700-ik évfordulóját. A kolozsvári törvényszéken 1991-ben bejegyzett „Armenia” Örménymagyar Baráti Társaság szeptemberben 14-16. között jubileumi konferenciát szervez a következő címmel: *Örménymagyarok, akik hatottak, alkottak, gyarapítottak, hogy a haza fényre derüljön, s kincsese legyen - Kolozsvár-Szamosújvár.*

Ez az 1997-ben Budapesten megtartott első konferencia óta immár a negyedik. Az idei rendezvény kissé tágitja az eddigi konferenciák témáját. A szervezők úgy

vélük, hogy az örménymagyarok körét nem lehet leszűkíteni az örménykatolikus vallásúakra. Erdély-szerre éltek örménymagyarok, örménykatolikus plébánia viszont csak négy településen volt, ezenkívül sok volt a vegyes házasság.

Mi *Orbán Balázssal* valljuk, hogy „az örmények a kor szellemével nem csak előhaladtak, hanem, mondhatnánk, túlszámnyaltak másokat, mindent, mi jó és nemes, felkarolni, előmozdítani igyekeztünk, hogy felkutassuk, számba vegyük és felmutassuk a 330 éve Erdélybe települt, az 1791-es kolozsvári országgyűlésen „honosított” és valóban otthonra találó, magyarrá lett őseink - a történelmi, nemzetalkotó örménység - történetét, munkásságát.

„A múltat nem lehet tőlünk elvenni.
De az csak akkor a miénk, ha ismerjük.”
(Nemeskürty István)

A felkért előadók segítenek ennek megismerésében. Őseink „belakták” Erdélyt, a Bánságot, a Partiumot, történetük Erdély történetének, egyházi és világi életének része, megannyi helytörténeti adalék is.

Az örménymagyar konferencia egyházi védnöke ezúttal is *dr. Jakubinyi György* érsek, örmény apostoli kormányzó, világi védnöke pedig *dr. Eckstein-Kovács Péter*, Kolozsvár RMDSZ-es szenátora. Színhely: szeptember 14-15-én Kolozsváron a Szent Mihály plébánia hittanterme, 16-án Szamosújváron a Téka Művelődési Alapítvány.

B. Kovács Júlia

Füzetek 2001. október

Szamosújvár tárt karokkal fogadta az örménymagyar vendégeket

Nem véletlenül maradt Szamosújvár az utolsó „állomás” a IV. Örménymagyar Konferencia résztvevői számára. Az örmények „bölcsője” most is kitett magáért. Érdekes, a vendégek fogadásának ezúttal a mindig meleg hangulatú és meghitt Téka Művelődési Alapítvány adott otthont. Ki is tettek magukért a vendégszerető házigazdák, élen *Balázs-Bécsi Attila* tanárral és *Lengyel Marikával*. Igaz, reggel 9 órától a Budapestről és Kolozsvárról érkezett vendégek először a főtéri Örmény Székesegyházban szentmisén vettek részt, amelyet *Szakács Endre* helybeli örmény-katolikus plébános celebrált. Utána megtekintették Rubens híres festményét, majd Válaszútra utaztak, hogy meglátogassák a Kallós Alapítvány gazdag és hagyományörző néprajzi múzeumát. Közben a második utcabeli Téka-klubban sor került *Lengyel*

Ákosné „A sokszínű Erdély” című kiállításának megnyitására. Közel száz szöttestől, faliszőnyegből, kalotaszegi, széki, szász, román és örmény viseletből áll a kiállítás gazdag és változatos anyaga. Igazi művelődési esemény, amelyet nagyszámú érdeklődő tisztelt meg. Délben a vendégek megismerkedtek a városközponttal, a város történelmi és építészeti remekműveivel és felkeresték *Szongott Kristóf* emléktábláját, ahol koszorút helyeztek el. A városi sétát a tevékeny és mindig munkára kész helybeli 51. sz. *Csetz János* cserkészcsapat szervezte. Valódi történelemórának lehettünk részesei.

Szamosújvárott sem maradtak el a könyvbemutatók és a történelmi, néprajzi és népművészeti előadások. Ezúttal helybeli és dési előadók szerepeltek napirenden. Mindnyájan érdekes, vonzó és tanulságos műsorral lepték meg a népes hallgatóságot.

Vasárnap este a szamosújvári Téka-házban jól sikerült baráti összejövetellel zárultak a negyedik alkalommal megrendezett Örménymagyar Konferencia munkálatai, ahol mindenki jól szórakozott. Mindenki a viszontlátás reményével távozott.

Erkedi Csaba

Örménymagyar konferencia zárónapja (részletek)

Az idei jubileumi konferenciánk sikeredett a leggazdagabbá az eddig megtartottak közül - mondta *dr. Issekutz Sarolta*, a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnök asszonya, a konferencia zárónapján vele készített beszélgetés alkalmával. Ez nemcsak azért történt, mert gyökereink színhelyén, Erdélyben tarthattuk az 1700 éves örmény kereszténység évfordulóját, hanem azért is, mert a szörványvidék magyarörménysége is jelen lehetett. Ez a jövőre vonatkozóan

is azt jelenti számunkra, hogy ki kell tekinteni a négy városból, és Budapest örménymagyar-sága köréből, hiszen Erdély-szerte található családokat, amelyeknek hagyományaik, kultúrájuk, az örmény közösségen belüli múlt- és jelenbeli szerepük nagyon fontos. Ezt a konferenciát tehát minél tágabb körben kell folytatni, valamennyi anyagot megjelentetni és eljuttatni minden közgyűjteménynek Erdélyben és Magyarországon, mert ebből fogja megtudni a magyar, és román társadalom is, mi mindent tettek a magyar kultúráért az erdélyi örmény gyökerű magyarok.

Issekutz Sarolta véleménye szerint nagyon fontos valamennyi kisebbség számára, hogy lehetősége legyen bemutatni kultúráját, és tovább adni azt gyerekei számára. A bejegyzés előtt álló Magyarörmények Romániai Szövetségének létrejöttéről az elnök asszony a következőket nyilatkozta: ennek a szövetségnek az lesz a feladata, amelyet egyébként a budapesti egyesület is célul tűzött, hogy az örmények szellemi és tárgyi hagyatékát felkutassa, megőrizze és visszaszerezze. Már bírjuk az itteni szövetség tagjainak a nyilatkozatát, hogy együttműködést köt a mi egyesületünkkel, hiszen mi határok nélkül egyek vagyunk, ugyanazon célokért küzdünk, és közösen nagyon sokat fogunk tudni tenni.

B. Kovács Júliát, az Armenia Örménymagyar Baráti Társaság elnök asszonyát, a konferencia kitérő szervezőjét arról kérdeztem, hogy mit jelent számára ez a jubileumi konferencia: Óriási elégtételt jelent, és úgy gondolom, hogy nemcsak a négy városból kell kitekinteni, hanem az örmény vallásból is, bővíteni kell a kört. El kell indulnia egy folyamatnak, egyetemi tanárokat kell bevonnunk, hogy ezekhez a történelmi tényekhez kapcsolódó szemináriumokat indítsunk, hiszen így fog összeállni az erdélyi történelem azon szelete, amelyet az örménymagyarok jelentettek. Nagyon gazdag anyag van még feldolgozatlanul. ...

Gratulálunk a szervezőknek...

Köllő Katalin

Szabadság 2001. szept. 18. Szamosújvár

Lászlóffy Aladár

HÚSVÉT

Uram, fogadd el számadásom:
belátom, adósságom nőtt.
Eltöprengtem már annyi máson
S eltékoztam az időt.

Egy hollócsapat megelőzött,
különbön ártatlan vagyok.
Káin, miután ügye győzött,
most kezdedügyében hagyott,

hogy leszögezz két karoddal
áldj meg és ölelj meg ha tudsz,
s ne azt mondd rám, amire joggal
következtethetnél: „Hazudsz!”

Uram, add meg a lehetetlent,
utolsó kérdésed előtt,
ha életem már elkövettem,
maradjon még egy délelőtt

szeretteimmel ünnepelni
és sírva sírni mindenért,
ami a minden és a semmi
között a tavaly óta ért,

évente legyen meg a reggel,
amikor elgördül a kő
s a felszálló galambsereggel
fellélegezhet a jövő

TARTALOM

Szentegyházak – 2 – <i>dr. Sasvári László</i>	1
Magyarörmény értékmentés 25 éve – <i>dr. Issekutz Sarolta</i>	2
Nosztalgia számvetés – <i>Balogh Jenő</i>	4
Megújult az EÖGYKE honlapja	5
1%	5
Országos Örmény Önkormányzat hírei	6
Beszámoló az legfrissebb rendezvényekről	7
Meghívók	9
Örmény katolikus hírlevél	10
Elhunyt Murádin László	12
Rubin és Vér – <i>Várady Mária</i>	13
Felhívások!	15
Változatok Genocídiumra – <i>dc</i>	16
Idézzük fel közösen a 25 évet:	
Első konferencia 1997. nov. 20-22 Budapest	18
Második konferencia 1999. november 20-21. Szamosújvár	22
Harmadik konferencia 2000. szeptember 29. - október 1. Budapest	26
Jubileumi Konferencia Szamosújváron 2001 szeptember 14-16.	28
Vers: HÚSVÉT – Lászlóffy Aladár	30

MAGYARÖRMÉNY TUDÁSTÁR

A Magyarörmény Tudástár célja, hogy egybegyűjtse és bemutassa az erdélyi és magyar örmény diaszpóra múltját és jelenét, történelmét, kultúráját, meghatározó személyeit és írott megjelenéseit.

A Magyarörmény Tudástár egy fokozatosan bővülő, tematikus online adatbázis, benne könyvek, tanulmányok, előadások, kiállítások, híres személyek stb. bemutatásával.

www.magyarormenytudastar.hu

Dr. Issekutz Ákos és dr. Issekutz Sarolta átadja az ajándék kötetet Excellenciás Armash Nalbandiannak

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - FÜZETEK

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa.

A kiadványt támogatja:

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
EGYHÁZI ÉS NEMZETISÉGI KAPCSOLATOKÉRT
FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

Nyilvántartási szám: CE/13136-3/2017

Főszerkesztő: dr. Issekutz Sarolta

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta - Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: (1) 201-1011

Tördelés: www.artisthus.hu

Nyomdai munkák: Dunakult Kft.